

POROZUMIENIE SŁUŻB DZIAŁAJĄCYCH NA TERENIE WOJ. LUBELSKIEGO, W SPRAWIE WSPÓLDZIAŁANIA W ZWALCZANIU NIELEGALNEGO WYWOZU ZA GRANICĘ LUB PRZYWOZU Z ZAGRANICY ZABYTEKÓW

DARIUSZ KOPCIOWSKI

Kamienne toporki, ciężarek tkacki, fragmenty średniowiecznej ceramiki oraz półfabrykaty neolitycznych narzędzi krzemiennych, w tym tzw. wiórów, to tylko niektóre z niemal 500 cennych archeologicznych zabytków, których przemyt udaremniono, pod koniec lipca 2020 r., na przejściu granicznym w Hrebennem. Zgodnie z oświadczeniem złożonym przez osobę wwożącą zabytki do Polski, znaleziono je w rzece Prut na granicy mołdawsko-rumuńskiej. Przeciwno sprawcy wszczęto postępowanie karne.

Przypadków podobnych do opisanego jest znacznie więcej, stąd zaistniała potrzeba zacieśnienia współpracy między służbami zajmującymi się tego typu sprawami. Wychodząc jej naprzeciw, 7 lutego 2020 r. porozumienie zawarli: Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Szef Krajowej Administracji Skarbowej, Komendant Główny Policji i Komendant Główny Straży Granicznej.

18 sierpnia 2020 r. – po wcześniejszych roboczych konsultacjach – podpisane zostało porozumienie w sprawie współdziałania w zwalczaniu nielegalnego wywozu za granicę lub przywozu z zagranicy zabytków

Od lewej: Artur Krukowski - Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Lublinie, generał brygady SG Jacek Szcząchor - Komendant Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej w Chełmie, Jerzy Czebreszuk I z-ca Komendanta Wojewódzkiego Policji w Lublinie, Dariusz Kopciowski - Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków.
Fot. A. Firkowska

pomiędzy Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Dyrektorem Izby Administracji Skarbowej w Lublinie, Komendantem Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej w Chełmie i Komendantem Wojewódzkim Policji. W treści porozumienia ujęto m.in. informacje o współpracy w celu zapewnienia przestrzegania przepisów prawa, dotyczących wywozu za granicę lub przywozu z zagranicy zabytków, poprzez udzielanie wzajemnej pomocy w zakresie czynności kontrolnych, wymiany informacji, szkoleń i wymiany doświadczeń oraz wspólnych przedsięwzięć mających na celu przeciwdziałanie przemytowi zabytków.

Współpraca w zakresie czynności kontrolnych polegać ma m.in. na niedopuszczeniu przez organy celno-skarbowe i Straż Graniczną do wywozu za granicę zabytków, które wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a także udzielaniu niezbędnej pomocy przez WKZ – w celu ustalenia, czy nie naruszono przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wymiana informacji ma w szczególności dotyczyć: ujawnionych przypadków wywozu za granicę zabytków bez pozwolenia lub nieprzywiezienia zabytku do kraju w okresie ważności pozwolenia, ujawnionych przypadków wprowadzania lub przywozu na obszar Unii Europejskiej dóbr kultury – z naruszeniem przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiej i Rady (UE) 2019/880 z dnia 17 kwietnia 2019 r., w sprawie wprowadzenia i przywozu dóbr kultury (Dz.Urz. UE nr 151 z dnia 7 czerwca 2019 r.), a także przekazywania przez Policję organom celnym i Straży Granicznej informacji o kradzieży zabytku na terenie woj. lubelskiego, w celu zapobieżenia jego wywozu poza granicę Polski. Współpraca ta ma dotyczyć również zabytków umieszczonych w krajowym wykazie zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem.

Warto podkreślić, że w przywołanym unijnym dokumencie prawnym zapisano, że: „(...) dobra kultury są częścią dziedzictwa kulturowego i często mają duże znaczenie kulturalne, artystyczne, historyczne i naukowe (...). Z tego względu powinny być chronione przed bezprawnym przywłaszczeniem i grabieżą. Grabież stanowisk archeologicznych zawsze miała miejsce, jednak obecnie osiągnęła skalę przemysłową i wraz z handlem nielegalnie wydobytymi dobrami kultury stanowi poważne przestępstwo (...). Art. 5 konwencji Unesco z 1970 r. wzywa Państwa Strony do ustanowienia jednej lub większej liczby krajowych służb odpowiedzialnych za ochronę dóbr kultury – przed nielegalnym wywozem, przywozem (...) Takie służby krajowe powinny dysponować wykwalifikowanym personelem (...)”.

Porozumienia zawarte zarówno na szczeblu centralnym, jak i na poziomie regionalnym, w tym przypadku woj. lubelskiego, stanowią przykłady wypełniania wspomnianych zobowiązań. Współpraca dotycząca szkoleń i wymiany doświadczeń obejmować będzie organizację wspólnych szkoleń z zakresu ochrony zabytków, opracowywanie materiałów dydaktycznych przeznaczonych do wykorzystania w bieżącej działalności szkoleniowej oraz organizacji spotkań roboczych. Opisana w porozumieniu współpraca była wcześniej podejmowana,

m.in. w formie licznych kontroli zabytków w pasie przygranicznym, których dokonali przedstawiciele Straży Granicznej i Policji (w ramach działającej od 1999 r. Wojewódzkiej Grupy Roboczej ds. zwalczania przestępczości zorganizowanej przeciwko zabytkom, kontrolami i rekontrolami w tym czasie objęto niemal 1600 zabytków nieruchomości), a także szkoleń i roboczych spotkań. Przedstawiciele stron porozumienia z terenu woj. lubelskiego byli wielokrotnie wyróżniani przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego odznakami „Za opiekę nad zabytkami”.

Od lewej: Artur Krukowski - Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Lublinie, generał brygady SG Jacek Szcząchor - Komendant Nadbużańskiego Oddziału Straży Granicznej w Chełmie, Jerzy Czebreszuk I z-ca Komendanta Wojewódzkiego Policji w Lublinie, Dariusz Kopciowski - Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Fot. A. Firkowska

dr DARIUSZ KOPCIOWSKI

historyk sztuki, absolwent podyplomowego Studium Konserwacji Zabytków Urbanistyki i Architektury (Politechnika Warszawska, 1997), doktor nauk technicznych (Politechnika Krakowska, 2013) – specjalność: historia i konserwacja zabytków architektury i urbanistyki. Od 1988 r. związany ze służbą ochrony zabytków województwa lubelskiego, od 2016 r. jako Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Nauczyciel akademicki (KUL, 2007–2013, 2016; UMCS, 2016–2020); prezes Lubelskiego Oddziału Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków (od 1992 r.), członek Zarządu Głównego Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków (wcześniej m.in. wiceprezes i skarbnik), redaktor i koordynator prac związanych z wydawanym od 1999 r. rocznikiem „Wiadomości

Konserwatorskie Województwa Lubelskiego”, członek Rady Muzeum Wsi Lubelskiej i Muzeum Lubelskiego, członek Rady Programowej Narodowego Instytutu Dziedzictwa.